

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
39

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

**ANALIZY
RYNKOWE**

PAŹDZIERNIK 2010

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Światowy rynek zbóż – *W. Łopaciuk*
- III. Polski rynek zbóż
 1. Krajowe zasoby – *W. Łopaciuk*
 2. Krajowe zużycie zbóż – *W. Łopaciuk, J. Drożdż, M. Krzemiński*
 3. Handel zagraniczny zbożami – *W. Łopaciuk, M. Krzemiński*
 4. Zapasy na koniec sezonu – *W. Łopaciuk*
 5. Interwencja na rynku zbóż – *M. Włodarczyk*
 6. Ceny zbóż na rynku krajowym – *W. Łopaciuk*
- IV. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (0-22) 505-46-66

AUTORZY:

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-45-51

mgr Jadwiga Drożdż
Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-47-70

mgr Marcin Krzemiński
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-45-51

mgr inż. Maria Włodarczyk
• Agencja Rynku Rolnego • Warszawa
Tel.: (0-22) 661-70-43

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 12.10.2010 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w kwietniu 2011 r.

REASUMPCJA

W 2010 r. w kraju zebrano 27,2 mln ton zbóż, tj. o 8,4% mniej niż w rekordowym pod tym względem 2009 r. Spadek zbiorów wynikał głównie z niekorzystnych warunków pogodowych i tym samym niższych plonów (3,22 wobec 3,47 t/ha), a także w znacznie mniejszym stopniu z redukcji arealu uprawy zbóż. Na skutek niesprzyjającej pogody jakość zebranego ziarna jest znacznie gorsza niż przed rokiem.

Krajowe zasoby zbóż w sezonie 2010/11 zmalały o 2% do 32,1 mln ton. Największy był spadek zasobów pszenżyta i żyta. Na skutek znacznego ograniczenia importu podaż całkowita zbóż zmniejszy się o 5% do 33,3 mln ton. Krajowe zużycie zwiększy się o 2% do 28,0 mln ton. Wzrost ten będzie wynikiem rosnącego popytu na ziarno w sektorze produkcji zwierzęcej (17,1 wobec 16,4 mln ton w sezonie 2009/10). O kilka procent zmniejszy się zużycie przemysłowe. Przewiduje się także minimalny spadek spożycia zbóż. Zapasy zbóż na koniec sezonu 2010/11 wyniosą 3,5 mln ton i będą mniejsze niż przed rokiem o blisko 30%. Tym niemniej taki poziom z całą pewnością można uznać za bezpieczny.

Po rekordowych zbiorach w sezonie 2009/10 krajowy rynek zbóż, podobnie jak rynki światowe i europejskie, był pod dużą presją podaży, co skutkowało dużym spadkiem cen. Jednak na początku sezonu 2010/11,

na skutek wielu czynników, przede wszystkim zewnętrznych (rosnąca niepewność co do światowych zbiorów, działania spekulacyjne, niskie zbiory i zakaz eksportu w Rosji), na krajowym rynku rozpoczął się dynamiczny wzrost cen. W miarę upływu czasu sytuacja powoli normalizuje się, ale rynki nadal są mało stabilne. W wyniku tego ceny zbóż kształtują się na wysokim poziomie. Dalszy potencjał wzrostu cen na świecie jest ograniczony, ponieważ poziom zapasów światowych jest duży, a fundamenty rynku stosunkowo dobre.

Przewiduje się, że krajowe ceny zbóż, po okresie wzrostów, również będą stosunkowo wysokie. Średnie ceny pszenicy w IV kwartale 2010 r. mogą wynieść 680-710 zł/t, a żyta 540-570 zł/t, wobec odpowiednio 463 i 294 zł/t rok wcześniej. Nadal duże będą różnice pomiędzy cenami ziarna o parametrach konsumpcyjnych i paszowych, których podaż jest znacznie większa. W końcu I kwartału 2011 r. pszenica może kosztować od 690-730 zł/t, a żyto od 550-580 zł/t, wobec odpowiednio 475 i 326 zł/t rok wcześniej. Ceny kukurydzy będą o kilka do kilkunastu procent wyższe od cen pszenicy, a ceny jęczmienia niższe od nich nawet o 25-30%.

W sezonie 2009/10 nastąpiła znaczna poprawa wyników handlu zagranicznego ziarnem i produktami zbożowymi. Wynikała ona przede wszystkim z ograniczenia importu

ziarna. Pomimo wzrostu wolumenu, na skutek spadku cen transakcyjnych zmalały wpływy z eksportu. Saldo obrotów wyniosło 404,6 mln EUR, wobec 282,1 mln EUR w sezonie 2008/09. W sezonie 2010/11 przewiduje się dalsze ograniczenie importu o blisko połowę do 1,2 mln ton. Eksport zbóż zmniejszy się o 30% do 1,8 mln ton. Dlatego poprawi się również saldo obrotów w ujęciu wartościowym.

W sezonie 2009/10 w UE skupowano do interwencji pszenicę, jęczmień i sorgo. Na pozostałe zboża (pszenica durum i kukurydza) wyznaczono zerowy limit. Cena interwencyjna pozostała na dotychczasowym poziomie (101,31 EUR/t) i była zwiększana w zależności od miesiąca dostawy (o 0,46 EUR/t miesięcznie). Na zapasy interwencyjne przejęto około 5,6 mln ton zbóż, z czego 96% stanowił jęczmień. Pozostałą część stanowiła pszenica. Najwięcej zbóż do interwencji dostarczono w Niemczech, Francji i Finlandii. W Polsce skup interwencyjny wyniósł 366 tys. ton (365,4 tys. ton jęczmienia i 0,6 tys. ton pszenicy). Najwięcej zbóż dostarczono na Pomorzu Zachodnim, Warmii i Mazurach oraz w Wielkopolsce (około 76% skupu interwencyjnego).

Na początku sezonu 2009/10 na rynek wewnętrzny UE sprzedawano zboża (głównie kukurydze) z zapasów interwencyjnych nagromadzonych w latach 2004-2005.

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 prognoza	2010/11 2009/10
Zapasy początkowe	3255	2693	3967	2727	728	4405	3756	705	2022	3273	4922	150,4
Areal uprawy	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	8411	98,9
Plony	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,24	92,6
Produkcja	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27216	91,6
Import	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2018	1197	59,3
Ogółem zasoby	27942	30528	31615	27150	31316	32229	28972	29891	32003	35018	33335	95,2
Zużycie krajowe:	25154	26462	27689	26281	25919	26732	27116	26803	26298	27522	27952	101,6
- spożycie	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	99,4
- wysiew	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	97,8
- zużycie przemysłowe	931	1192	1511	1571	1501	1775	1970	2000	2130	2830	2780	98,2
- spasanie	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16050	16410	17050	103,9
- straty i ubytki	1093	1403	1251	997	1255	1220	1058	1108	1158	1268	1216	95,9
Eksport	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2574	1845	71,7
Zapasy końcowe**	2693	3967	2727	728	4405	3756	705	2022	3273	4922	3538	71,9
Zapas/zużycie (%)	10,7	14,9	9,4	2,8	16,4	13,2	2,5	7,3	11,4	16,4	11,9	x

*) łącznie z kukurydzą, ale bez gryki i prosa

***) od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy autorów.

Począwszy od sezonu 2010/11 na innych zasadach będzie prowadzony skup interwencyjny. Jego zakres będzie ograniczony do pszenicy zwyczajnej, na którą ustalono limit 3 mln ton dla całej UE. Po przekroczeniu tego limitu, w szczególnych przypadkach KE może podjąć decyzję o kontynuacji skupu interwencyjnego na drodze przetargów, które mogą być ograniczone do określonych państw członkowskich, czy rejonów UE. Na pozostałe zboża limit został ustalony na poziomie zerowym. Cena interwencyjna pozostanie bez zmian, ale nie będzie comiesięcznych dopłat.

W bieżącym sezonie rynkowe ceny zbóż są znacznie wyższe niż ceny interwencyjne. Wobec tego, w dalszej

części sezonu skup interwencyjny prawdopodobnie nie będzie realizowany.

W sezonie 2010/11 w celu ochrony rynku przed napływem taniego zboża z krajów trzecich Komisja Europejska (KE) stosowała cła w imporcie pszenicy zwyczajnej, kukurydzy, żyta i sorga. Cła te od połowy sierpnia do końca września 2010 r. były systematycznie obniżane.

Agencja Rynku Rolnego (ARR) w sezonie 2010/11 będzie realizowała dopłaty do kwalifikowanego materiału siewnego w ramach pomocy de minimis. Oprócz tego ARR będzie też administrowała i finansowała działania programu „Dostarczanie nadwyżek żywności dla najuboższej ludności UE”.

Przemysłowe przemiały zbóż w 2009 r., w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosły o 8% do 3,4 mln ton. Zwiększyła się także produkcja większości innych produktów zbożowych. Nie było większych zmian jedynie w produkcji mąk żytnich i pieczywa świeżego. W 2010 r. przewiduje się spadek wolumenu przemiałów zbóż.

W pierwszym półroczu 2010 r. wszystkie działy przetwórstwa zbóż miały dodatnie wyniki finansowe. Rentowność netto wahała się od 4% (przemiał zbóż) do 11% (produkcja makaronu). Najbezpieczniejszy był stan finansowy u producentów pasz, makaronu i pieczywa świeżego.

SUMMARY

In 2010 grain crop in Poland totalled 27,2 mill tons which was 8,4% down on a record 2009. The decline reflected mainly unfavourable weather conditions and thus lower yields (3,22 versus 3,47 t/ha) and to a lesser extent negligible reduction in the area planted. Due to adverse weather conditions the quality of harvested grain is considerably worse than a year ago.

As compared to the 2009/20 season domestic supplies of cereals in the 2010/11 season declined by 2% to 32,1 million tons. The decline particularly concerned the supplies of triticale and rye. Reflecting anticipated decline in imports total supply of cereals is expected to decline by 2% to 33,3 mill tons. At the same time domestic use is forecast to increase by 2% to 28,0 million tons. The increase would reflect growing demand for feeding (17,1 versus 16,4 million tons in 2009/10). Industrial uses are forecast to decline slightly. A negligible decline is expected also in the case of food use. The level of stocks at the end 2010/11 is forecast at about 3,5 million tons, i. e. 30% lower than in the previous season but still safe to assure supplies.

Following a record harvest in the 2009/10 season domestic market of cereals, similarly to the world and other European markets were under the pressure of bulk supplies which resulted in a deep decline in cereal prices. However due to a coincidence

of many external factors (growing uncertainty on coming crop, speculative activities, low crop and thus export ban in Russia) at the beginning of the 2010/11 season cereal prices showed a dynamic rise. Later on this season cereal market showed a small degree of stabilisation and the prices are volatile at a relatively high level. The scope for further growth of cereal prices in the world markets seems to be limited because of still large stocks and relatively good market fundamentals.

Following a period of strong upward tendencies domestic cereal prices are expected to stabilise at a relatively high level. In the IV quarter of 2010 average wheat prices are forecast to range from PLN 680 to 710 per tone while the prices of rye from PLN 540 to 570 per tone, versus respectively PLN 463 and 294 per tone a year ago. The premium for high bread cereals will remain very high. At the end of the I quarter of 2011 average wheat prices may vary from PLN 690 to 730 per tone and rye prices from PLN 550 to 580 per tone (PLN 475 and 326 per ton in a relevant period of 2010). The prices of maize will be above the prices of wheat (by 10-20%) and the prices of barley would be below those even by 25-30%.

The results of foreign trade in cereals and cereal products in the 2009/10 season showed a considerable improvement, which reflected mainly

the reduction of grain imports. Despite increase in the volume the revenue on exports shrunk because of decline in transaction prices. The positive balance of trade totalled EUR 404,6 mill versus EUR 282,1 mill in the previous season. In the 2010/11 season imports are forecast to halve to 1,2 million tons, while exports will be down by 30% at 1,8 million tons. Therefore a consequent improvement in the balance of trade is expected.

In the 2009/10 season intervention procurement in the EU concerned wheat, barley and sorgo. Other cereals (durum wheat and maize) were subject to zero limit. Intervention price reminded unchanged (EUR 101,31 per tone) and was subject to monthly increments by EUR 0,46 per tone). About 5,6 million tons was bought-in for intervention storage, of which 96% was barley. The highest level of intervention procurement was reported in Germany, France and Finland. Intervention procurement in Poland totalled 366 thousand tons (365,4 thousand tons of barley and 0,6 thousand tons of wheat) with most of deliveries concentrated in Central-Western and Northern parts of the country.

At the beginning of the 2009/10 season UE conducted cereal sales out of intervention stocks accumulated over the period of 2004-2005 onto internal market.

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 forecast	2010/11 2009/10
Opening stocks	3255	2693	3967	2727	728	4405	3756	705	2022	3273	4922	150,4
Area sown	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	8411	98,9
Yield	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,24	92,6
Crops	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27216	91,6
Imports	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2018	1197	59,3
Total supply	27942	30528	31615	27150	31316	32229	28972	29891	32003	35018	33335	95,2
Domestic use	25154	26462	27689	26281	25919	26732	27116	26803	26298	27522	27952	101,6
- food	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	99,4
- seeds	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	97,8
- industrial uses	931	1192	1511	1571	1501	1775	1970	2000	2130	2830	2780	98,2
- feed	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16050	16410	17050	103,9
- wastes and losses	1093	1403	1251	997	1255	1220	1058	1108	1158	1268	1216	95,9
Exports	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2574	1845	71,7
Carryover stocks**	2693	3967	2727	728	4405	3756	705	2022	3273	4922	3538	71,9
Stocks/use ratio (%)	10,7	14,9	9,4	2,8	16,4	13,2	2,5	7,3	11,4	16,4	11,9	x

*) including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

**) including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

Since the 2010/11 season intervention procurement will be conducted according to new rules. The scope of intervention procurement would be narrowed to common wheat for which a 3 million ton limit was fixed. Once the limit is exceeded, the Commission in special cases can adopt a decision on tendering procedure of intervention procurement, which can be conducted in certain member states or regions of the EU. As regards other cereals a zero limit was fixed. Intervention

prices remain unchanged but monthly increments are cancelled.

Market prices of cereals in the 2010/11 season are significantly higher than the intervention price. Therefore intervention procurement it is very unlikely to take place.

In order to prevent internal market from an inflow of cheap cereals from third countries European Commission imposed in the current season import

duties on common wheat, maize, rye and sorgho. Since middle August 2010 the level of import duties was gradually lowered.

The Agency for Agricultural Market (AMA) in the 2010/11 season will support the production of certified seeds within de minimis support framework. Besides that the AMA will administer and finance the programme of food deliveries to the poorest parts of the EU society.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek ziemniaka (37) • październik 2010,
2. Rynek rzepaku (38) • październik 2010,
3. Rynek ryb (14) • listopad 2010,
4. Handel Zagraniczny Produktami Rolno-Spożywczymi (32) • listopad 2010,
5. Rynek owoców i warzyw (37) • listopad 2010,
6. Popyt na żywność (12) • marzec 2011,
7. Rynek Środków Produkcji dla Rolnictwa (38) • marzec 2011,
8. Handel Zagraniczny Produktami Rolno-Spożywczymi (33) • marzec 2011,
9. Rynek pasz (29) • kwiecień 2011,
10. Rynek mleka (40) • kwiecień 2011,
11. Rynek ryb (14) • kwiecień 2011,
12. Rynek zbóż (40) • maj 2011,
13. Rynek mięsa (40) • maj 2011,
14. Rynek drobiu i jaj (40) • maj 2011.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE!

Proponujemy Państwu:

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOSCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi introligatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi

Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług introligatorskich.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2010 roku wynosi 40 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0-22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>